

DAVID HILBERT

David Hilbert, (23 Ocak 1862, Königsberg - 14 Şubat 1943, Göttingen) ünlü Alman matematikçi. Geometriyi bir dizi aksiyoma indirgeyen ve matematiğin biçimsel temellerinin oluşturulmasına önemli katkıda bulunan Alman matematikçi David Hilbert integralli denklemlere ilişkin çalışmalarıyla fonksiyonel analizin 20. yüzyıldaki gelişmesine öncülük etmiştir.

1895 ile 1929 yılları arasında Göttingen Üniversitesi'nde profesörlük yaptı. Yirminci yüzyılın başlarında, Alman matematik okulunun önderi sayılır. 1897 yılında cisim kavramını ve cebirsel sayılar cisminin kuramını kurdu. 1890 yıllarındaki ilk çalışmaları sırasında, cebirsel geometri ve modern cebirde önemli bir rol oynayan çokterimli idealleri kuramının temellerini atarak, invariantlar kuramının temel kanunlarını ortaya koymayı başardı. 1899 yılında, geometrinin temelleri üstüne araştırmalarının bit sentezi olan "Geometrinin Temelleri" adlı eserini yayınladı. Bu, matematiğin çeşitli bölümlerinde aksiyomlaştırma amacına yönelen birçok verimli çalışmaya yol açtı.

Somut görüntülere başvurmadan kaçınan Hilbert, noktalar, doğrular ve düzlemler diye adlandırdığı "Üç nesne sistemini" matematiğe soktu. Ne oldukları kesin olarak gösterilmeyen bu nesnelere, 5 grupta toplanmış 21 aksiyomla açıklanan bazı ilişkiler ortaya koyar. Ait olma, sıra, eşitlik veya denklik, paralellik ve süreklilik aksiyomu bunlardandır.

Hazırlayan: Kemal Duran, www.buders.com , www.bumatematikozelders.com

Bundan sonra, aksiyomlardan birinin veya öbürünün doğrulanmadığı geometriler kurdu. Temel terimleri kendilerine aksiyomlarla yüklenen özelliklerden başka özellikleri bulunmayan mantıksal varlıklar olarak ele aldı. Klasik matematiği savunmak ve ondaki apaçıklığı göstermek için Brouwer ile giriştiği tartışmalar, matematikte geniş biçimli incelemelere yol açtı.

1930'da Göttingen Üniversitesi'nden emekli olan Hilbert, aynı yıl Königsberg'in fahri hemşeriliğine seçildi. Hilbert'in bu seçim nedeniyle yaptığı *Naturerkennen und Logik* (Doğanın Anlaşılması ve Mantık) başlıklı konuşmasının son tümcesi şöyledir:

Wir müssen wissen, wir werden wissen. (Bilmeliyiz, bileceğiz.)